

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зозола Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

вістю таких ситуацій є їх формування в умовах дефіциту часу та підвищеного ризику для життя потерпілих, що потребує максимальної концентрації зусиль правоохоронних органів. Водночас виявлення ознак можливої ліквідації заручника істотно впливає на характер слідчої ситуації, обумовлюючи необхідність негайного прийняття рішень і проведення невідкладних заходів, спрямованих як на порятунок особи, так і на забезпечення ефективності досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Тіщенко В. В., Белік Л. С. Слідча ситуація у теорії криміналістики і практиці розслідування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 90. Т.4. С. 348-354.
2. Іщенко А. В., Пяковський В. В., Самодін А. В., Черноус Ю. М. та ін. Криміналістика у питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ : ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 118 с.
3. Вигівський І. М. Розслідування захоплення заручників : дис. канд. юрид. наук ; Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2021. 225 с. URL: <https://univd.edu.ua/uk/thesis/1/page/15>

Ключові слова: слідча ситуація, типові слідчі ситуації, формування слідчих ситуацій, захоплення заручників, початковий етап розслідування, вірогідність ліквідації заручника.

Key words: investigative situation, typical investigative situations, formation of investigative situations, hostage-taking, initial stage of investigation, risk of hostage elimination.

Паламарчук Олексій Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

Значення тактичних операцій під час розслідування квартирних крадіжок, вчинених організованими злочинними угрупованнями, обумовлюється складністю механізму злочинної діяльності, високим рівнем конспірації учасників, наявністю чіткої внутрішньої структури таких угруповань, а також використанням ними сучасних технічних засобів і спеціальних знань для підготовки, вчинення та приховування злочинів. У сучасних умовах, особливо в період воєнного стану, коли значна частина населення залишає місця постійного проживання, квартирні крадіжки набувають нових форм, а їх вчинення організованими групами характеризується підвищеною латентністю, мобільністю та трансрегіональним характером. Це, у свою чергу, вимагає від органів досудового розслідування за-

стосування комплексних криміналістичних засобів, серед яких провідне місце посідають тактичні операції як форма організації і реалізації взаємопов'язаних гласних і негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

Тактична операція у криміналістичному розумінні виступає як системно організований комплекс процесуальних та непроцесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретної проміжної мети розслідування, яка не може бути ефективно реалізована шляхом проведення окремої слідчої дії [1]. Її значення особливо зростає у випадках розслідування діяльності організованих злочинних угруповань, оскільки такі формування функціонують на основі розподілу ролей, координації дій, використання засобів протидії правоохоронним органам і часто мають стійкі корупційні зв'язки. Відтак, традиційні підходи до розслідування, що базуються на ізольованому проведенні окремих слідчих (розшукових) дій, не забезпечують належного рівня ефективності, що актуалізує необхідність впровадження комплексних тактичних рішень.

Одним із ключових аспектів значення тактичних операцій є забезпечення цілісності та узгодженості діяльності різних суб'єктів кримінального провадження. У провадженнях про квартирні крадіжки, вчинені організованими групами, важливу роль відіграє взаємодія слідчого, оперативних підрозділів, експертних установ, а в окремих випадках і інших органів державної влади. Тактична операція дозволяє об'єднати їх зусилля в межах єдиного плану, що передбачає визначення чіткої мети, завдань, етапів реалізації, а також розподіл функцій між учасниками. Такий підхід сприяє підвищенню оперативності реагування, уникненню дублювання заходів та забезпеченню ефективного використання наявних ресурсів.

Не менш важливим є значення тактичних операцій у контексті отримання доказової інформації. Організовані злочинні угруповання, що спеціалізуються на квартирних крадіжках, зазвичай ретельно планують свої дії, використовуючи технічні засоби для відключення сигналізації, підбору ключів, зламу замків, а також здійснюють попередню розвідку об'єктів посягання. У таких умовах слідчі часто стикаються з дефіцитом прямих доказів, що зумовлює необхідність застосування комплексних заходів, спрямованих на виявлення, фіксацію та дослідження непрямих доказів. Тактичні операції дозволяють поєднувати різні джерела інформації, включаючи результати негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукові дані, експертні висновки, що у сукупності формує належну доказову базу.

Особливого значення набувають тактичні операції, спрямовані на викриття всієї структури злочинного угруповання. У багатьох випадках встановлення лише виконавців окремих епізодів квартирних крадіжок не забезпечує досягнення цілей кримінального провадження, оскільки організатори та інші учасники продовжують свою діяльність. Проведення тактичних операцій дозволяє здійснити поетапне документування злочинної діяльності, виявлення зв'язків між учасниками, встановлення ролей кожного з них, а також збирання доказів

щодо організаторів і керівників угруповання. Це досягається шляхом комплексного застосування таких заходів, як одночасні обшуки, затримання, допити, проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аналіз цифрових даних тощо.

Вагомим елементом значення тактичних операцій є забезпечення ефективної протидії спробам перешкоджання розслідуванню з боку правопорушників. Організовані групи нерідко вживають заходів для уникнення викриття, знищення доказів, впливу на свідків та потерпілих, а також створення хибних слідчих ситуацій. У цьому контексті тактичні операції дозволяють реалізувати принцип раптовості, що полягає у проведенні комплексу заходів у максимально стислі строки та в умовах інформаційної закритості. Це значно знижує можливості злочинців для реагування та протидії, підвищує ефективність затримання та вилучення доказів.

Крім того, тактичні операції мають значення для забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. У провадженнях, пов'язаних із діяльністю організованих злочинних угруповань, існує підвищений ризик впливу на свідків, потерпілих та навіть працівників правоохоронних органів. Комплексний характер тактичних операцій дозволяє враховувати ці ризики на етапі планування та передбачати заходи щодо їх мінімізації, зокрема шляхом одночасного проведення процесуальних дій, використання спеціальних підрозділів, забезпечення конфіденційності інформації.

Значення тактичних операцій також проявляється у можливості ефективного використання сучасних інформаційних технологій та досягнень цифрової криміналістики. Організовані злочинні угруповання активно використовують мобільний зв'язок, месенджери, навігаційні системи для координації своїх дій, що створює додаткові можливості для їх викриття. В межах тактичних операцій можливе поєднання традиційних слідчих (розшукових) дій із заходами, спрямованими на аналіз цифрових слідів, що значно підвищує ефективність розслідування.

Окремої уваги заслуговує значення тактичних операцій у плануванні та організації розслідування. Вони виступають як інструмент реалізації загальної стратегії кримінального провадження, забезпечуючи її конкретизацію на рівні окремих етапів. Планування тактичної операції передбачає аналіз слідчої ситуації, визначення оптимальних способів досягнення поставленої мети, прогнозування можливих варіантів розвитку подій та розробку альтернативних рішень. Такий підхід дозволяє забезпечити гнучкість розслідування та оперативне реагування на зміну обстановки.

Таким чином, тактичні операції відіграють ключову роль у розслідуванні квартирних крадіжок, вчинених організованими злочинними угрупованнями, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення завдань кримінального провадження. Їх значення проявляється у координації діяльності суб'єктів розслідування, підвищенні ефективності збору доказів, викритті всієї структури злочинного угруповання, протидії перешкоджанню розслідуванню, забезпеченні без-

пеки учасників процесу та використанні сучасних технологій. У сучасних умовах розвитку злочинності та ускладнення механізмів її вчинення, роль тактичних операцій лише зростає, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення їх теоретичних засад і практичного застосування.

Список використаних джерел:

1. Журавель В. А. Тактичні операції в системі криміналістичних засобів протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2006. Вип. 6. С. 30–36.

Ключові слова: тактичні операції, криміналістична тактика, досудове розслідування, квартирні крадіжки, організовані злочинні угруповання, розкриття злочинів, доказова інформація, негласні слідчі дії, оперативно-розшукова діяльність, криміналістичне планування, взаємодія слідчого та оперативних підрозділів, протидія розслідуванню, цифрова криміналістика, слідча ситуація, комплексні слідчі дії.

Key words: tactical operations, forensic tactics, pre-trial investigation, burglaries, organized criminal groups, crime detection, evidence, covert investigative measures, operational and investigative activities, forensic planning, cooperation between investigators and operational units, obstruction of investigations, digital forensics, investigative situation, comprehensive investigative measures.

Радецький Сергій Віталійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Важливою складовою методичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються проти журналістів, у сучасних умовах виступає розробка положень щодо визначення типових слідчих ситуацій, які складаються на початковому етапі розслідування та детермінують діяльність слідчого, оперативних працівників, залучення спеціалістів та експертів. Ефективність розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень значною мірою залежить саме від своєчасної оцінки обстановки, у якій розпочинається досудове розслідування, та правильного визначення алгоритму дій його учасників залежно від типових слідчих ситуацій початкового етапу. Саме на початковій стадії формується інформаційна основа кримінального провадження, визначаються основні версії, плануються першочергові слідчі (розшукові) та процесуальні дії. У зв'язку з цим виокремлення моделей типових слідчих ситуацій дозволяє оптимізувати діяльність слідчого, підвищити ефективність організації розслідування та сприяти розробленню відповідних криміналістичних рекомендацій.